

Abychom rozuměli výzkumu potřebujeme znát:

- postup výzkumu: 6 kroků ve výzkumu (stanovení výzkumného problému, rešerše literatury, specifikování cílů výzkumu, sběr dat, analýza a interpretace dat, prezentace a evaluace výzkumu),
- výzkumné přístupy (kvalitativní a kvantitativní),
- výzkumné designy (8 základních typů – 3 kvantitativní, 3 kvalitativní a 2 kombinované) – viz tab.
- KV: metody sběru dat (př. participační pozorování, test),
- KV: metody analýzy dat (př. otevřené kódování, IRT, strukturální modelování).

Výzkumný design

- „specifické postupy, které jsou zahrnuty (KV: především) ve 3 posledních krocích výzkumného postupu, tj. sběr dat, analýza dat a reportování z výzkumu v QN i QL výzkumu“ (Creswell, 2005, s. 597).
- Výzkumný design se liší pro QN, QL a kombinovaný výzkum.

Typy výzkumného problému a odpovídající designy výzkumu

	typ výzkumného problému (je třeba zjistit, zda ...)	typ designu, který je vhodný pro výzkum určitého typu výzkumného problému	
QN	1 zjistit, zda má intervence vliv na výsledky (1 skupiny oproti druhé)	experimentální design	experimental design
	2 zjistit, jaké proměnné jsou korelované s dalšími proměnnými (u 1 skupiny jedinců)	korelační design	correlation design
	3 popsat trendy v populaci	design výběrových (dotazníkových) šetření	survey design
QL	4 popsat sdílenou kulturu sociální skupiny	etnografický design	ethnography design
	5 zkoumat běžné zkušenosti jedinců s cílem vytvořit teorii	design zakotvené teorie	Grounded theory design (GTM)
	6 zkoumat příběhy jednotlivců s cílem popsat (životní) příběhy lidí	narativní výzkum	narrative research
Kombinovaný	7 umožnit lepší porozumění jevu díky kombinaci QL a QN než by poskytl jen 1 přístup	smíšený design	mixed methods design (MMD)
	8 zlepšit, vyřešit praktické, místní problémy na škole, ve třídě v daném prostředí (kombinuje QN a QL, používán učitelem nebo někým z toho prostředí)	design akčního výzkumu	Action research design

(upraveno dle Creswell, Clark: *Mixed Methods Research*, Sage, 2007 a Creswell, 2005 – kombinovaný design)

Otázky:

- Znáte další designy? Jedná se designy nebo metody? Je nebo není videostudie design?
- Jaký je rozdíl mezi technikou, metodou, přístupem? Je „Q-metodologie“ technika, metoda, design, přístup, paradigma?
- Co je evaluační výzkum, historický výzkum, případová studie atd.?
- Je „výzkumný plán“ totéž co výzkumný design?

Designy výzkumu dle Galla et al. (2006)

Kvantitativní výzkumný design

- Neexperimentální: deskriptivní a kauzálně-komparativní
- Neexperimentální: korelační design
- Experimentální design

Přístupy kvalitativního výzkumu:

- Případová studie
- QL výzkumná tradice
- Historický výzkum

Aplikace výzkumu:

- Evaluační výzkum
- Akční výzkum

Gall, M. D., Borg, W. R., Gall, J. P. (1996): *Educational research*. London: Longman.

Designy kvantitativního výzkumu (Creswell 2005)

Experimentální design	<ul style="list-style-type: none"> Nazývá se také „intervention studies“, „group comparison studies“ Testuje, jestli určité pedagogické působení (činnost, učební materiál) má vliv na jedince, způsobuje rozdíly ve výsledcích jedince Což se hodnotí tak, že dáme sadu úkolů, činností 1 skupině (intervence) a nerealizujeme je u druhé skupiny
Korelační design	<ul style="list-style-type: none"> Někdy není možné rozdělit jedince do skupin nebo realizovat intervenci + spíše chceme zjistit vztah jedné nebo více proměnných, než zjišťovat vliv činnosti nebo materiálů Měří míru asociace nebo vztahu mezi dvěma a více proměnnými za pomoci statistických technik korelační analýzy Měřena je skupina jedinců, spíše než dvě nebo více skupin (viz experiment)
Design výběrových šetření	<ul style="list-style-type: none"> Survey design, statistická šetření, observační studie = sledování bez záměrného ovlivňování Snažíme se popsat trendy u široké populace jedinců Administrován je dotazník nebo survey (průzkum, výběrové šetření) malé skupině lidí (vzorek) s cílem identifikovat trendy v postojích, názorech, chování nebo charakteristikách široké skupiny lidí (populace)

Experimentální design

- Náhodné přiřazení do skupin (randomizace – tabulky náhodných čísel, stat. software), náhodný výběr, ekvivalence skupin, vyrovnání účastníků/skupin (matching)
- Kontrola vnějších proměnných (pretest, posttest, kovariáty – proměnné kt. statistikou kontrolujeme, homogenní vzorky, blokováná proměnná)
- Manipulace s podmínkami intervence (intervenující proměnná/é)
- Měření výsledků: závisle (výkon žáka) a nezávisle proměnná (věk, pohlaví/gender, typ výuky)
- Srovnání skupin
- Rizika pro validitu
  - vnitřní validitu (problém příčina/následek): historie, zrání, regrese (extrémní hodnoty se ke konci měření dostanou k průměru, př. kuřák), výběr (vybrání ti ochotnější pro výzkum do exper. sk. apod.), interakce s výběrem (výše zmíněné efekty mohou mít vztah k výběru, mají vliv na skóre v testu, skupiny silných slabých kuřáků interpretují škálu o frekvenci kouření jinak atd.), nebezpečí sociální interakce: difuze nebo imitace intervence (kontrolní a exper. sk. komunikují), kompenzační rivalita, demoralizace z rozhořčení (u kontrolní sk., že nedostávají intervenci), kompenzační vyrovnání intervence (jedna skupina intervence, druhá např. materiály – tak aby každý měl užitek z výzkumu);
  - vnější validita: interakce výběru a intervence, interakce podmínek a intervence, historie a intervence
- Typy experimentálního designu:
  - Design se dvěma skupinami: a) pravý experiment (pretest a posttest, jen posttest), b) kvazi-experiment (pretest a posttest, jen posttest), faktorový design – více než 1 faktor
  - Design s 1 skupinou, individuální design: a) time-series experiment (přerušovaný, ekvivalentní), b) opakovaná měření, c) single-subject experiment

Výběrová šetření

- Poskytuje pouze informaci o závislosti mezi ovlivňující (explanační) proměnnou a odpovědí (cílovou proměnnou), doklady o kauzálním vztahu velmi slabé
- 5 kritérií přičinnosti – asociace mezi proměnnými je velmi silná, konzistentní, větší dávka má větší účinek, příčina předchází účinek, příčina je teoreticky vysvětlitelná
- Sběr malého množství dat ve standardizované podobě
- Od malého výběru známé populace: dostupný výběr, záměrný, kvótní, náhodný – každý prvek má stejnou šanci být vybrán (a) prostý náhodný, b) náhrady: stratifikovaný náhodný, vícestupňový shlukový výběr – př. veřejné mínění, náhodnost na více úrovních výběru; systematický výběr – součet celkem, náhodně např. 1 z 50.)
- Typy výběrového šetření:
  - Jednorázové průřezové šetření: výběr cílové populace
  - Panelové šetření: opakované, na stejném souboru osob
  - Opakované průřezové šetření: pokaždé nový soubor osob
  - Kontrolovaná prospektivní studie: delší dobu se sleduje více skupin jedinců, na začátku a na konci se zjišťují hodnoty explanačních proměnných (př. kuřáci, nekuřáci)
  - Kontrolovaná retrospektivní studie: zjišťuje se hodnota cílové proměnné, zkoumá se historie jedinců s cílem odhalit relevantní vysvětlující proměnné, pracuje se s paralelní skupinou, u níž nebyla zjištěna hodnota cílové proměnné (poslední dvě někdy nazývají kohortové longitudinální studie – pracuje se s kohortou – skupinou lidí, kteří mají podobné zkušenosti ve stejném čase)
- Sběr dat pomocí dotazníků (tužka-papír, elektronický, on-line), interview (1na 1, focus group, telefonické), doprovodné dopisy

- Konstrukce otázek, typy otázek; konstrukce dotazníku; tvorba dotazovacího schématu (interview), nácvik dotazujících se
- Pilotáž; návratnost, chybějící data; response bias
- Analýza dat dotazníků: průměr, SD, CFA/EFA, reliabilita, velikost účinku

Korelační šetření

- Zobrazení skóreů – bodový diagram (scatterplot) a korelační matice, korelace – lineární vztah, nelineární, síla vztahu; parciální korelace, vícenásobná regrese aj.

Creswell, J. W. (2005). *Educational Research. Planning, conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Upper Sadler River: Pearson.

Hendl, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál